

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (druhá komora)

z 10. novembra 2022 *

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Hospodárska súťaž – Náhrada ujmy spôsobenej postupom zakázaným podľa článku 101 ods. 1 ZFEÚ – Tajné dohody o určení cien a zvyšovanie hrubých cien nákladných vozidiel v Európskom hospodárskom priestore (EHP) – Smernica 2014/104/EÚ – Pravidlá upravujúce žaloby podľa vnútroštátneho práva o náhradu škody spôsobenej porušením ustanovení práva hospodárskej súťaže členských štátov a Európskej únie – Článok 22 ods. 2 – Uplatniteľnosť *ratione temporis* – Článok 5 ods. 1 prvý pododsek – Pojem relevantné dôkazy, ktorých držiteľom je žalovaný alebo tretia osoba – Článok 5 ods. 2 – Predloženie určitých dôkazov alebo relevantných kategórií dôkazov na základe primerane dostupných skutkových údajov – Článok 5 ods. 3 – Preskúmanie primeranosti žiadosti o predloženie dôkazov – Zváženie legitímnych záujmov účastníkov konania a tretích osôb – Rozsah povinností vyplývajúcich z týchto ustanovení“

Vo veci C-163/21,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Juzgado de lo Mercantil n° 7 de Barcelona (Obchodný súd č. 7 Barcelona, Španielsko) z 21. februára 2020 a doručený Súdnemu dvoru 11. marca 2021, ktorý súvisí s konaním:

AD a i.

proti

PACCAR Inc,

DAF TRUCKS NV,

DAF Trucks Deutschland GmbH,

SÚDNY DVOR (druhá komora),

v zložení: predsedníčka druhej komory A. Prechal, sudcovia L. Arastey Sahún, F. Biltgen, N. Wahl (spravodajca) a J. Passer,

generálny advokát: M. Szpunar,

tajomník: A. Calot Escobar,

* Jazyk konania: španielčina.

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- AD a i., v zastúpení: J. A. Roger Gámir, abogados, a F. Bertrán Santamaría, procurador,
- PACCAR Inc, DAF TRUCKS NV a DAF Trucks Deutschland GmbH, v zastúpení: C. Gual Grau, abogado, M. de Monchy a J. K. de Pree, advocaten, D. Sarmiento Ramírez-Escudero a P. Vidal Martínez, abogados,
- španielska vláda, v zastúpení: L. Aguilera Ruiz a J. Rodríguez de la Rúa Puig, splnomocnení zástupcovia,
- holandská vláda, v zastúpení: M. K. Bulterman a J. Langer, splnomocnení zástupcovia,
- Európska komisia, v zastúpení: S. Baches Opi, A. Carrillo Parra a F. Jimeno Fernández, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 7. apríla 2022,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 5 ods. 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2014/104/EÚ z 26. novembra 2014 o určitých pravidlách upravujúcich žaloby podľa vnútroštátneho práva o náhradu škody utrpenej v dôsledku porušenia ustanovení práva hospodárskej súťaže členských štátov a Európskej únie (Ú. v. EÚ L 349, 2014, s. 1).
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi AD a ďalšími 44 žalobcami vo veci samej na jednej strane a spoločnosťami PACCAR Inc, DAF Trucks NV a DAF Trucks Deutschland GmbH na druhej strane vo veci náhrady škody, ktorá mala byť spôsobená účasťou týchto spoločností na porušení článku 101 ZFEÚ, ktoré zistila a sankcionovala Európska komisia.

Právny rámec

Právo Únie

- 3 Odôvodnenie 6 smernice 2014/104 uvádza:

„V záujme zabezpečenia účinných žalôb v rámci presadzovania práva súkromnoprávnymi prostriedkami podľa občianskeho práva a účinného presadzovania práva verejnoprávnymi prostriedkami zo strany orgánov hospodárskej súťaže musia obidva nástroje pôsobiť spoločne, aby sa zaistila čo najvyššia účinnosť pravidiel hospodárskej súťaže. Je potrebné dôsledne upraviť koordináciu týchto dvoch foriem presadzovania napríklad v súvislosti s mechanizmami prístupu k dokumentom, ktoré majú k dispozícii orgány hospodárskej súťaže. ...“

4 Podľa odôvodnenia 14 uvedenej smernice:

„Žaloby o náhradu škody utrpenej v dôsledku porušenia práva hospodárskej súťaže [Európskej ú]nie alebo vnútroštátneho práva hospodárskej súťaže si obvykle vyžadujú komplexnú skutkovú a ekonomickú analýzu. Dôkazy potrebné na preukázanie nároku na náhradu škody má obvykle k dispozícii výlučne protistrana alebo tretie osoby a často nie sú žalobcovi dostatočne známe alebo prístupné. Za takýchto okolností môžu prísne právne požiadavky na žalobcov, aby podrobne uviedli všetky tvrdené skutočnosti už na začiatku konania a predložili presne určené podporné dôkazy, nadmerne brániť účinnému výkonu práva na náhradu škody, ktoré zaručuje ZFEÚ.“

5 Odôvodnenie 15 uvedenej smernice uvádza:

„Dôkazy sú dôležitým prvkom pri podávaní žalôb o náhradu škody utrpenej v dôsledku porušenia práva hospodárskej súťaže Únie alebo vnútroštátneho práva hospodárskej súťaže. Keďže pre súdne spory v oblasti práva hospodárskej súťaže je príznačná informačná asymetria, je vhodné zabezpečiť, aby sa žalobcom poskytlo právo na získanie prístupu k dôkazom relevantným v súvislosti s ich nárokmi bez toho, aby museli uviesť jednotlivé dôkazy. V záujme zabezpečenia rovnakého postavenia účastníkov konania by toto právo mali požívať aj žalovaní v konaniach o žalobách o náhradu škody, aby aj oni mohli požadovať sprístupnenie dôkazov žalobcami. Vnútroštátne súdy by mali mať tiež možnosť nariadiť, aby dôkazy sprístupnili aj tretie osoby vrátane orgánov verejnej moci. Ak chce vnútroštátny súd nariadiť, aby dôkazy sprístupnila Komisia, uplatní sa zásada lojálnej spolupráce medzi Úniou a členskými štátmi stanovená v článku 4 ods. 3 [ZEÚ], a pokiaľ ide o žiadosť o informácie, článok 15 ods. 1 nariadenia [č. 1/2003]. ...“

6 Odôvodnenie 16 tej istej smernice znie:

„Vnútroštátne súdy by mali mať možnosť na žiadosť účastníka nariadiť, aby sa sprístupnili konkrétne dôkazy alebo ich kategórie, a to pod ich prísnou kontrolou, najmä pokiaľ ide o nutnosť a primeranosť tohto sprístupnenia. Z požiadavky primeranosti vyplýva, že sprístupnenie možno nariadiť, len ak žalobca na základe skutočností, ktoré sú mu primerane dostupné, preukázal, že utrpel škodu, ktorú mu spôsobil žalovaný. Ak sa žiada o sprístupnenie určitej kategórie dôkazov, táto kategória by sa mala označiť odkazom na spoločné znaky prvkov, ktoré ju tvoria, napríklad povahou, predmetom alebo obsahom dokumentov, časom, keď boli vyhotovené, alebo inými kritériami, pokiaľ sú takéto dôkazy v danej kategórii relevantné podľa tejto smernice. Takéto kategórie by sa mali vymedziť čo najpresnejšie a najkonkrétnejšie, a to na základe primerane dostupných skutočností.“

7 Odôvodnenie 28 smernice 2014/104 znie:

„Vnútroštátne súdy by v súvislosti so žalobami o náhradu škody mali mať možnosť kedykoľvek nariadiť sprístupnenie dôkazov, ktoré existujú nezávisle od konaní vedených orgánom hospodárskej súťaže (ďalej len „už existujúce informácie“).“

8 Podľa odôvodnenia 39 tejto smernice:

„... Je vhodné stanoviť, že v prípade, že porušiteľ využije takúto obhajobu založenú na prenesení, musí preukázať, že k preneseniu zvýšenia ceny došlo, ako aj rozsah tohto prenesenia. Týmto dôkazným bremenom by nemala byť dotknutá možnosť porušiteľa použiť iné dôkazy, ako sú tie, ktoré má v držbe, napríklad dôkazy získané v konaní alebo dôkazy, ktoré majú k dispozícii iní účastníci alebo tretie osoby.“

9 Článok 2 uvedenej smernice s názvom „Vymedzenie pojmov“ stanovuje:

„Na účely tejto smernice sa uplatňuje toto vymedzenie pojmov:

...

13. ‚dôkazy‘ sú všetky druhy dôkazných prostriedkov, ktoré sú prípustné na konajúcom vnútroštátnom súde, a to najmä dokumenty a všetky ďalšie predmety obsahujúce informácie, bez ohľadu na to, na akom nosiči sa tieto informácie uchovávajú;

...

17. ‚už existujúce informácie‘ sú dôkazy, ktoré existujú bez ohľadu na konanie vedené orgánom hospodárskej súťaže a bez ohľadu na to, či sa nachádzajú v spise orgánu hospodárskej súťaže;

...“

10 Článok 5 tej istej smernice, nazvaný „Sprístupňovanie dôkazov“, stanovuje:

„1. Členské štáty zabezpečia, aby v konaní týkajúcom sa žaloby o náhradu škody v Únii na žiadosť žalobcu, ktorý predložil podložené odôvodnenie obsahujúce primerane dostupné skutočnosti a dôkazy, ktoré dostatočne preukazujú odôvodnenosť jeho nároku na náhradu škody, mohli vnútroštátne súdy za podmienok stanovených v tejto kapitole nariadiť žalovanému alebo tretej osobe, aby sprístupnili relevantné dôkazy, ktoré majú pod kontrolou [ktorých sú držiteľmi – *neoficiálny preklad*]. Členské štáty zabezpečia, aby vnútroštátne súdy mohli na žiadosť žalovaného nariadiť žalobcovi alebo tretej osobe, aby sprístupnili relevantné dôkazy.

Týmto odsekom nie sú dotknuté práva a povinnosti vnútroštátnych súdov vyplývajúce z nariadenia [Rady] (ES) č. 1206/2001 [z 28. mája 2001 o spolupráci medzi súdmi členských štátov pri vykonávaní dôkazov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 174, 2001, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 121)].

2. Členské štáty zabezpečia, aby vnútroštátne súdy mohli nariadiť sprístupnenie určitých dôkazov alebo relevantných kategórií dôkazov, ktoré sa vymedzia čo najpresnejšie a najkonkrétnejšie na základe primerane dostupných skutočností uvedených v podloženom odôvodnení.

3. Členské štáty zabezpečia, aby vnútroštátne sudy obmedzili sprístupnenie dôkazov len na to, čo je primerané. Vnútroštátne sudy pri určovaní toho, či je akékoľvek sprístupnenie, ktoré požaduje jeden účastník, primerané, zohľadnia oprávnené záujmy všetkých účastníkov a dotknutých tretích osôb. Zohľadnia predovšetkým:

- a) mieru, do akej je žaloba alebo obhajoba podporená dostupnými skutočnosťami a dôkazmi odôvodňujúcimi žiadosť o sprístupnenie dôkazov;
- b) rozsah sprístupnenia a náklady naň, a to najmä v prípade akýchkoľvek dotknutých tretích osôb, ako aj to, aby sa predišlo nešpecifickému hľadaniu informácií, ktoré pravdepodobne nie sú dôležité pre účastníkov konania;
- c) či dôkazy, ktorých sprístupnenie sa žiada, obsahujú dôverné informácie, a to najmä dôverné informácie týkajúce sa akýchkoľvek tretích osôb, ako aj to, či existujú mechanizmy na ochranu takýchto dôverných informácií.

...“

- 11 Článok 21 smernice 2014/104 s názvom „Transpozícia“ v odseku 1 stanovuje:

„Členské štáty uvedú do účinnosti zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu s touto smernicou najneskôr do 27. decembra 2016. Bezodkladne Komisii oznámia znenie týchto ustanovení.

...“

- 12 Článok 22 tej istej smernice, nazvaný „Časová pôsobnosť“, uvádza:

„1. Členské štáty zabezpečia, aby sa vnútroštátne opatrenia prijaté podľa článku 21 na zosúladenie s hmotnoprávnymi ustanoveniami tejto smernice neuplatňovali so spätným účinkom.

2. Členské štáty zabezpečia, aby sa akékoľvek vnútroštátne opatrenia prijaté podľa článku 21, iné ako tie, ktoré sú uvedené v odseku 1, neuplatňovali na žaloby o náhradu škody podané na vnútroštátny súd pred 26. decembrom 2014.“

Španielske právo

- 13 Smernica 2014/104 bola prebratá do španielskeho práva prostredníctvom Real Decreto-ley 9/2017, por el que se transponen directivas de la Unión Europea en los ámbitos financiero, mercantil y sanitario, y sobre el desplazamiento de trabajadores (kráľovský zákonný dekrét č. 9/2017, ktorým sa preberajú smernice Európskej únie v oblasti financií, obchodu a zdravia, ako aj o vysielaní pracovníkov), z 26. mája 2017 (BOE č. 126 z 27. mája 2017, s. 42820).
- 14 Kráľovským zákonným dekrétom č. 9/2017 bol do Ley 1/2000, de Enjuiciamiento Civil (zákon č. 1/2000 o Občianskom súdnom poriadku) zo 7. januára 2000 (BOE č. 7 z 8. januára 2000, s. 575, ďalej len „Občiansky súdny poriadok“) vložený článok 283a týkajúci sa dokazovania v rámci súdnych konaní týkajúcich sa žalôb o náhradu škody s cieľom náhrady škody spôsobenej porušením práva hospodárskej súťaže. Obsah odseku 1 prvého pododseku tohto ustanovenia je totožný s obsahom článku 5 ods. 1 prvého pododseku smernice 2014/104.

- 15 Okrem toho článok 328 Občianskeho súdneho poriadku v podstate stanovuje, že každý účastník konania môže žiadať od ostatných účastníkov konania predloženie dokumentov, pričom k tejto žiadosti priloží obyčajnú kópiu týchto dokumentov, alebo ak takáto kópia neexistuje alebo ju nemá, uvedie čo najpresnejšie obsah týchto dokumentov.
- 16 Napokon článok 330 tohto zákonníka uvádza, že na návrh účastníka konania možno od tretích osôb v rámci sporu požadovať predloženie dokumentov, ktoré majú, ak konajúci súd zistí, že takéto dokumenty sú zásadné pre vyriešenie tohto sporu.

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

- 17 Komisia prijala 19. júla 2016 rozhodnutie C(2016) 4673 final týkajúce sa konania podľa článku 101 [ZFEÚ] a článku 53 Dohody o Európskom hospodárskom priestore (EHP) (Vec AT.39824 – Nákladné vozidlá), ktorého zhrnutie bolo uverejnené v *Úradnom vestníku Európskej únie* 6. apríla 2017 (Ú. v. EÚ C 108, 2017, s. 6). Žalované vo veci samej patria medzi osoby, ktorým bolo určené toto rozhodnutie.
- 18 V tomto rozhodnutí Komisia konštatovala, že pätnásť výrobcov nákladných vozidiel, vrátane žalovaných vo veci samej, bolo účastníkom kartelu vo forme jediného a pokračujúceho porušenia článku 101 ZFEÚ a článku 53 Dohody o Európskom hospodárskom priestore z 2. mája 1992 (Ú. v. ES L 1, 1994, s. 3; Mim. vyd. 11/052, s. 3), ktorý sa týkal tajných dohôd o určovaní cien a zvyšovaní hrubých cien stredne veľkých úžitkových vozidiel a ťažkých nákladných vozidiel v EHP.
- 19 Pokiaľ ide o žalované vo veci samej, toto porušenie bolo zistené v období od 17. januára 1997 do 18. januára 2011.
- 20 Dňa 25. marca 2019 žalobcovia vo veci samej, ktorí kúpili nákladné motorové vozidlá, na ktoré sa mohlo vzťahovať porušenie tvoriace predmet rozhodnutia C(2016) 4673 final, podali v súlade s článkom 283a písm. a) Občianskeho súdneho poriadku na Juzgado de lo Mercantil n° 7 de Barcelona (Obchodný súd č. 7 Barcelona, Španielsko), ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, návrh na sprístupnenie dôkazov, ktoré majú žalované vo veci samej. V tejto súvislosti tvrdili, že potrebujú získať určité dôkazy na vyčíslenie umelého navýšenia cien, najmä preto, aby mohli porovnať odporúčané ceny pred vznikom dotknutého kartelu, počas jeho trvania a po jeho skončení.
- 21 Na pojednávaní pred vnútroštátnym súdom 7. októbra 2019 a v rámci svojich pripomienok týkajúcich sa prípadného predloženia veci Súdnemu dvoru na základe článku 267 ZFEÚ sa žalované vo veci samej okrem iných tvrdení odvolávali na skutočnosť, že niektoré z požadovaných dokumentov by sa museli vytvoriť *ad hoc* a že takáto povinnosť by vo vzťahu k nim predstavovala nadmernú záťaž, ktorá ide nad rámec jednoduchého „príkazu predložiť“ dôkazy, čo by bolo najmä v rozpore so zásadou proporcionality.
- 22 Podľa vnútroštátneho súdu tak z ustanovení smernice 2014/104, ako aj z Občianskeho súdneho poriadku v znení kráľovského zákonného dekrétu č. 9/2017 upravujúceho predkladanie relevantných dôkazov vyplýva, že na návrh jedného z účastníkov konania môže nariadiť navrhovateľovi, odporcovi alebo tretej osobe, aby „predložili relevantné dôkazy, ktorých sú držiteľmi“.

- 23 V prejednávanej veci sa návrh na predloženie dôkazov podľa neho týkal dokumentov, ktoré tak, ako boli požadované, nemuseli v čase podania tohto návrhu existovať, čo by si preto vyžadovalo od žalovaných vo veci samej ich vytvorenie pozostávajúce zo zhromaždenia a utriedenia údajov podľa parametrov definovaných žalobcami vo veci samej. Podľa názoru vnútroštátneho súdu táto úloha presahuje jednoduché vyhľadávanie a výber už existujúcich dokumentov alebo jednoduché sprístupnenie všetkých dotknutých údajov žalobcom vo veci samej prostredníctvom dôverného zaobchádzania s nimi, pretože ide o zhromaždenie v novom dokumente na digitálnom alebo inom nosiči informácií, poznatkov alebo údajov, ktoré má účastník konania, voči ktorému je smerovaný návrh na predloženie dôkazov.
- 24 Nevyhnutnosť, aby dokument, ktorého predloženie sa žiada, už existoval v čase podania návrhu, ktorého je predmetom, pritom zrejme vyplýva zo znenia odôvodnenia 14 smernice 2014/104 uvádzajúceho, že „dôkazy... má... k dispozícii výlučne protistrana“, a jej článku 5 ods. 1 prvého pododseku odkazujúceho na „relevantné dôkazy, [ktorých je držiteľom]“, čo podľa vnútroštátneho súdu potvrdzuje predstavu, že požadovaný dokument už musí existovať v čase podania návrhu, ktorého je predmetom, a nemá sa vytvoriť až po jeho podaní. Táto predstava predchádzajúcej existencie podľa neho tiež vyplýva z požiadavky, aby sa dotknutý návrh týkal „relevantných kategórií dôkazov, ktoré sa vymedzia čo najpresnejšie a najkonkrétnejšie na základe primerane dostupných skutočností uvedených v podloženom odôvodnení“ v súlade s článkom 5 ods. 2 a odôvodnením 16 tejto smernice. Vylúčenie dokumentov vytvorených ako nové z dokumentov, ktoré možno požadovať na základe článku 5 uvedenej smernice, by okrem toho bolo možné vyvodiť zo skutočnosti, že táto smernica spomína predloženie alebo sprístupnenie dôkazov, v prejednávanej veci listinných dôkazov, ale neodkazuje na predloženie alebo sprístupnenie informácií, poznatkov alebo údajov.
- 25 V tejto súvislosti vnútroštátny súd vyjadruje svoje pochybnosti, či niektoré z tvrdení uvedených v prospech širšieho výkladu by nemohli byť dôvodné. Bolo by teda možné domnievať sa, že reštriktívny výklad v oblasti predkladania dôkazov ohrozuje právo na úplnú náhradu spôsobenej škody. Smernica 2014/104 navyše podľa neho uvádza náklady a výdavky na predloženie dôkazov ako prvok zásady proporcionality na účely prijatia tohto predloženia, čo by mohlo znamenať, že účastník konania, od ktorého sa žiadajú dôkazy, je povinný vykonať prácu, ktorá môže viesť k nákladom, a teda môže ísť nad rámec jednoduchého vyhľadávania a odovzdania už existujúcich dokumentov.
- 26 Za týchto okolností Juzgado de lo Mercantil nº 7 de Barcelona (Obchodný súd č. 7 Barcelona) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Má sa článok 5 ods. 1 [smernice 2014/104] vykladať v tom zmysle, že sprístupňovanie relevantných dôkazov sa týka len dokumentov, ktoré už existujú a ktoré má žalovaný alebo tretia osoba k dispozícii, alebo naopak článok 5 ods. 1 zahŕňa aj možnosť sprístupnenia nových dokumentov, ktoré musí osoba, ktorej je určená žiadosť o informácie, vytvoriť zhromaždením alebo roztriedením informácií, poznatkov alebo údajov, ktorými disponuje?“

O prejudiciálnej otázke

O časovej pôsobnosti článku 5 ods. 1 prvého pododseku smernice 2014/104

- 27 Najskôr treba pripomenúť, že pokiaľ ide o uplatnenie smernice 2014/104 *ratione temporis*, táto smernica obsahuje osobitné ustanovenie, ktoré výslovne uvádza podmienky na uplatnenie svojich hmotnoprávných a procesnoprávných ustanovení z časového hľadiska (rozsudok z 22. júna 2022, Volvo a DAF Trucks, C-267/20, EU:C:2022:494, bod 35, ako aj citovaná judikatúra).
- 28 Na jednej strane totiž podľa článku 22 ods. 1 smernice 2014/104 členské štáty museli zabezpečiť, aby sa vnútroštátne ustanovenia prijaté na základe článku 21 tejto smernice s cieľom dosiahnuť súlad s hmotnoprávnymi ustanoveniami tejto smernice neuplatňovali so spätnou účinnosťou.
- 29 Na druhej strane podľa článku 22 ods. 2 smernice 2014/104 členské štáty museli zabezpečiť, aby sa na žaloby o náhradu škody, o ktorých vnútroštátny súd rozhodoval pred 26. decembrom 2014, t. j. pred dňom prijatia uvedenej smernice, neuplatňovalo žiadne iné vnútroštátne ustanovenie, než sú ustanovenia uvedené v článku 22 ods. 1 tejto smernice.
- 30 Preto na účely určenia časovej pôsobnosti ustanovení smernice 2014/104 treba v prvom rade zistiť, či dotknuté ustanovenie je alebo nie je hmotnoprávnym ustanovením, pričom treba spresniť, že táto otázka sa vzhľadom na to, že článok 22 tejto smernice neodkazuje na vnútroštátne právo, musí posúdiť z hľadiska práva Únie, a nie z hľadiska príslušného vnútroštátneho práva (pozri v tomto zmysle rozsudok z 22. júna 2022, Volvo a DAF Trucks, C-267/20, EU:C:2022:494, body 38 a 39).
- 31 V tejto súvislosti treba po prvé uviesť, že cieľom článku 5 ods. 1 prvého pododseku uvedenej smernice je poskytnúť vnútroštátnym súdom možnosť uložiť povinnosť žalovanému alebo tretej osobe, aby za určitých podmienok predložili relevantné dôkazy, ktorých sú držiteľmi.
- 32 V rozsahu, v akom toto ustanovenie ukladá členským štátom povinnosť priznať týmto súdom osobitné právomoci v rámci preskúmania sporov týkajúcich sa žalôb o náhradu škody, ktoré sa týkajú náhrady škody spôsobenej porušením práva hospodárskej súťaže, je jeho cieľom napraviť informačnú asymetriu, ktorá v zásade charakterizuje tieto spory na úkor poškodených, ako je to pripomenuté v odôvodnení 47 smernice 2014/104, a ktorá týmto osobám sťažuje získanie informácií nevyhnutných na podanie žaloby o náhradu škody (pozri v tomto zmysle rozsudok z 22. júna 2022, Volvo a DAF Trucks, C-267/20, EU:C:2022:494, body 55 a 83).
- 33 Po druhé vzhľadom na to, že cieľom článku 5 ods. 1 prvého pododseku smernice 2014/104 je práve umožniť žalobcovi v takýchto sporoch nahradiť nedostatok svojich vlastných informácií, nepochybne vedie k tomu, aby sa tomuto účastníkovi konania, pokiaľ sa v tejto súvislosti obráti na vnútroštátny súd, umožnilo získať prostriedky, ktoré nemá. Nič to však nemení na tom, že ako v podstate uviedol generálny advokát v bode 57 svojich návrhov, predmet tohto článku 5 ods. 1 prvého pododseku sa týka len procesných opatrení uplatňujúcich sa pred vnútroštátnymi súdmi, ktoré im priznávajú osobitné právomoci na účely zistenia skutkového stavu, ktorý uvádzajú účastníci konania v rámci sporov týkajúcich sa žalôb o náhradu škody za takéto porušenia, a teda priamo neovplyvňuje právne postavenie uvedených účastníkov, keďže toto ustanovenie sa netýka náležitostí tvoriacich mimozmluvnú občianskoprávnu zodpovednosť.

- 34 Predovšetkým sa nezdá, že by článok 5 ods. 1 prvý pododsek smernice 2014/104 stanovoval nové hmotnoprávne povinnosti niektorého z účastníkov tohto typu sporov, čo by umožnilo považovať toto ustanovenie za hmotnoprávne v zmysle článku 22 ods. 1 tejto smernice (pozri analogicky rozsudok z 22. júna 2022, Volvo a DAF Trucks, C-267/20, EU:C:2022:494, bod 83).
- 35 Treba preto dospieť k záveru, že článok 5 ods. 1 prvý pododsek smernice 2014/104 nepatrí medzi hmotnoprávne ustanovenia tejto smernice v zmysle jej článku 22 ods. 1 a že v dôsledku toho je súčasťou ostatných ustanovení uvedených v článku 22 ods. 2 uvedenej smernice, teda že je procesným ustanovením.
- 36 V druhom rade, keďže žaloba vo veci samej bola v prejednávanej veci podaná 25. marca 2019, teda po 26. decembri 2014 a po dátume prebratia smernice 2014/104 do španielskeho právneho poriadku, článok 5 ods. 1 prvý pododsek tejto smernice sa uplatňuje *ratione temporis* na takúto žalobu v súlade s článkom 22 ods. 2 uvedenej smernice, v dôsledku čoho treba meritórne odpovedať na otázku vnútroštátneho súdu.

O veci samej

- 37 Svojou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 5 ods. 1 prvý pododsek smernice 2014/104 vykladať v tom zmysle, že tam uvedená zmienka o predložení relevantných dôkazov, ktorých držiteľom je žalovaný alebo tretia osoba, sa týka len dokumentov v jej držbe, ktoré už existujú, alebo aj tých, ktoré účastník konania, voči ktorému je smerovaný návrh na predloženie dôkazov, musí vytvoriť ako nové, zhromaždením alebo zatriedením svojich informácií, poznatkov alebo údajov.
- 38 Pokiaľ ide o obsah slovného spojenia „[ktorých sú držiteľmi]“ uvedeného v článku 5 ods. 1 prvom pododseku smernice 2014/104, v súlade s ustálenou judikatúrou Súdneho dvora treba pri výklade ustanovenia práva Únie zohľadniť nielen jeho znenie, ale aj jeho kontext a ciele sledované právnou úpravou, ktorej je súčasťou (rozsudok z 28. apríla 2022, Nikopolis AD Istrum 2010 a Agro – eko 2013, C-160/21 a C-217/21, EU:C:2022:315, bod 30, ako aj citovaná judikatúra).
- 39 V prvom rade znenie tohto ustanovenia vedie k záveru, že ako poznamenal vnútroštátny súd a ako je uvedené v bode 24 tohto rozsudku, pokiaľ ide o návrh na predloženie dôkazov, ktorý žalobca podal na dotknutý vnútroštátny súd, týka sa iba dôkazov, ktoré už existujú.
- 40 V druhom rade, pokiaľ ide o kontext článku 5 ods. 1 prvého pododseku smernice 2014/104, po prvé treba zohľadniť definíciu pojmu „dôkazy“ uvedenú v článku 2 bode 13 tejto smernice. Obsah tohto pojmu totiž podmieňuje to, čoho je „[držiteľom]“ žalovaný alebo tretia osoba v zmysle prvého uvedeného ustanovenia.
- 41 Podľa článku 2 bodu 13 smernice 2014/104 sa pritom uvedený pojem vzťahuje na „všetky druhy dôkazných prostriedkov, ktoré sú prípustné na konajúcom vnútroštátnom súde, a to najmä dokumenty a všetky ďalšie predmety obsahujúce informácie, bez ohľadu na to, na akom nosiči sa tieto informácie uchovávajú“. Okrem skutočnosti, že slovo „dôkazy“ je samo osebe všeobecným pojmom, táto definícia potvrdzuje, pokiaľ ide o povahu dôkazov, ktorých predloženie môže nariadiť tento vnútroštátny súd, široký význam tohto pojmu „dôkazy“ vyplývajúci z článku 5 ods. 1 prvého pododseku tejto smernice. V tejto súvislosti sa v uvedenej definícii vôbec nerozlišuje, či dôkazy, ktorých predloženie sa požaduje, už existujú alebo ešte neexistujú. Z toho

vyplýva, že dôkazy uvedené v tomto poslednom uvedenom ustanovení nevyhnutne nezodpovedajú už existujúcim „dokumentom“, ako to vnútroštátny súd naznačuje vo svojej prejudiciálnej otázke.

- 42 Tento záver potvrdzujú odôvodnenia 28 a 39 smernice 2014/104, z ktorých prvé uvedené odkazuje na „dôkaz[y], ktoré existujú nezávisle od konaní vedených orgánom hospodárskej súťaže“ a druhé uvedené na „iné dôkazy, ako sú tie, ktoré má v držbe“ pôvodca porušenia, „napríklad dôkazy získané v konaní alebo dôkazy, ktoré majú k dispozícii iní účastníci alebo tretie osoby“, čím sa pripomína rozmanitosť dotknutých dôkazov, najmä pokiaľ ide o osoby, ktoré sú ich držiteľmi.
- 43 Po druhé treba uviesť, že článok 5 ods. 1 prvý pododsek smernice 2014/104 sa skladá z dvoch viet. Tá prvá uvádza, že žalobca, ktorý predložil podložené odôvodnenie obsahujúce „primerane dostupné“ skutočnosti a „dôkazy“, ktoré dostatočne preukazujú odôvodnenosť jeho nároku na náhradu škody, môže dosiahnuť, aby vnútroštátny súd nariadil odporcovi alebo tretej osobe, aby sprístupnili „relevantné dôkazy, [ktorých sú držiteľmi]“, a to za podmienok stanovených v kapitole II tejto smernice, nazvanej „Sprístupňovanie dôkazov“. Tá druhá uvádza, že žalovaný musí mať možnosť požiadať tento súd, aby nariadil žalobcovi alebo tretej osobe predložiť „relevantné dôkazy“. Treba teda poukázať na rozdiel v znení prvej a druhej vety článku 5 ods. 1 prvého pododseku smernice 2014/104, pretože iba táto prvá veta obsahuje výraz „[ktorých sú držiteľmi]“.
- 44 Pokiaľ ide o ratio *legis* týchto dvoch viet, obzvlášť poučné je odôvodnenie 14 smernice 2014/104, keďže sa v ňom uvádza, že „dôkazy potrebné na preukázanie nároku na náhradu škody má obvykle k dispozícii výlučne protistrana alebo tretie osoby a často nie sú žalobcovi dostatočne známe alebo prístupné“, takže z tohto dôvodu by sa nemali klásť „prísne právne požiadavky na žalobcov, aby podrobne uviedli všetky tvrdené skutočnosti už na začiatku konania a predložili presne určené podporné dôkazy“, lebo by sa nenáležite bránilo účinnému výkonu práva na náhradu škody, ktoré zaručuje Zmluva o FEÚ.
- 45 V dôsledku toho normotvorca Únie tým, že odkazuje na dôkazy, ktorých „[držiteľmi]“ sú žalovaný alebo tretia osoba, pristupuje predovšetkým ku skutkovému konštatovaniu ilustrujúcemu informačnú asymetriu, ktorú chce napraviť, ako to zdôraznil generálny advokát v bode 72 svojich návrhov, a toto konštatovanie tiež vysvetľuje, prečo sa výraz „[ktorých sú držiteľmi]“ neopakuje v druhej vete článku 5 ods. 1 prvého pododseku smernice 2014/104. Keďže táto druhá veta sa týka návrhu na predloženie dôkazov, ktorý tentoraz predložil žalovaný, a keďže „[potrebné] dôkazy... často nie sú žalobcovi dostatočne známe“, bolo by protirečením predpokladať, že žalobca je „držiteľom“ týchto dôkazov. To je navyše dôvod, pre ktorý sa toto ustanovenie obmedzuje na to, že od neho požaduje „primerane dostupné... [dostatočné] dôkazy“, vzhľadom na nedostatok informácií, ktoré vo všeobecnosti má pri podaní žaloby o náhradu škody.
- 46 V tejto poslednej uvedenej súvislosti odôvodnenie 15 smernice 2014/104 opätovne pripomína, že dôvod existencie článku 5 ods. 1 prvého pododseku tejto smernice spočíva v tom, že spory týkajúce sa práva hospodárskej súťaže sa vyznačujú informačnou asymetriou medzi dotknutými účastníkmi a na jednej strane uvádza, že na účely vyriešenia takýchto ťažkostí „je vhodné zabezpečiť, aby sa žalobcom poskytlo právo na získanie prístupu k dôkazom relevantným v súvislosti s ich nárokmi bez toho, aby museli uviesť jednotlivé dôkazy“, a na druhej strane, že „by toto právo mali požívať aj žalovaní v konaniach o žalobách o náhradu škody, aby aj oni mohli požadovať sprístupnenie dôkazov žalobcami“.

- 47 Z tohto odôvodnenia teda vyplýva, že ako zdôraznil generálny advokát v bode 76 a v poznámke pod čiarou 27 svojich návrhov, normotvorca Únie kládol dôraz na „vzťah medzi požadovaným dôkazom a nárokom na náhradu škody“, čo je pre dotknutý vnútroštátny súd prvoradé, aby mohol účinne rozhodnúť o návrhu na predloženie dôkazov, ktorý naň bol podaný, pri dodržaní zásady rovnosti zbraní medzi účastníkmi sporu, o ktorom rozhoduje.
- 48 V tom istom zmysle, ale ešte jasnejšie, odôvodnenie 16 smernice 2014/104 vyjadruje nevyhnutnosť, aby príslušný vnútroštátny súd nariadil, „aby sa sprístupnili konkrétne dôkazy alebo ich kategórie“, ktoré by sa mali označiť odkazom na spoločné znaky prvkov, ktoré ich tvoria, napríklad v prípade dokumentov „časom, keď boli vyhotovené“.
- 49 Výklad týchto odôvodnení tak objasňuje znenie článku 5 ods. 1 prvého pododseku smernice 2014/104 a poukazuje na to, že odkaz v tomto ustanovení na relevantné dôkazy, ktorých držiteľom je žalovaný alebo tretia osoba, sa obmedzuje na to, že odráža, ako je pripomenuté v bode 44 tohto rozsudku, konštatovanie, že žalovaný alebo tretia osoba sú „často“ držiteľmi takýchto dôkazov, ktoré vo všeobecnom chápaní možno roztriediť, ako bolo pripomenuté v predchádzajúcom bode tohto rozsudku, do „kategórií dôkazov“ alebo sa môžu vzťahovať len na „konkrétne dôkazy“. Inak povedané cieľom použitia výrazu „ktorých sú držiteľmi“ je zohľadniť faktickú situáciu, ktorú chce normotvorca Únie napraviť.
- 50 Po tretie túto analýzu potvrdzuje výklad článku 5 ods. 1 prvého pododseku smernice 2014/104 z hľadiska odsekov 2 a 3 tohto článku, keďže uvedený odsek 2 stanovuje požiadavku špecifickosti návrhu na predloženie dôkazov, zatiaľ čo odsek 3 uvedeného článku pripomína uplatnenie zásady proporcionality v tejto oblasti.
- 51 Článok 5 ods. 2 smernice 2014/104 tak vyžaduje od vnútroštátnych súdov, aby obmedzili predloženie dôkazov na „sprístupnenie určitých dôkazov alebo relevantných kategórií dôkazov, ktoré sa vymedzia čo najpresnejšie a najkonkrétnejšie na základe primerane dostupných skutočností uvedených v podloženom odôvodnení“.
- 52 Článok 5 ods. 3 písm. b) tejto smernice stanovuje pre vnútroštátne súdy, na ktoré bola podaná žaloba, povinnosť, aby obmedzili „sprístupnenie dôkazov len na to, čo je primerané“, najmä aby zohľadnili „rozsah sprístupnenia a náklady naň, a to najmä v prípade akýchkoľvek dotknutých tretích osôb, ako aj to, aby sa predišlo nešpecifickému hľadaniu informácií, ktoré pravdepodobne nie sú dôležité pre účastníkov konania“.
- 53 Takéto ustanovenie však implicitne, ale nevyhnutne predpokladá, že náklady na predloženie dôkazov môžu prípadne výrazne presahovať náklady zodpovedajúce jednoduchému prenosu fyzických nosičov, najmä dokumentov, ktorých držiteľom je žalovaný alebo tretia osoba.
- 54 V treťom rade treba overiť, či je táto analýza zlučiteľná s účelom článku 5 ods. 1 prvého pododseku smernice 2014/104.
- 55 Treba pripomenúť, že normotvorca Únie pri prijatí smernice 2014/104 vychádzal zo zistenia, že boj proti protisúťažnému správaniu z podnetu verejnej sféry, t. j. Komisie a vnútroštátnych orgánov hospodárskej súťaže, nebol dostatočný na zaručenie úplného dodržiavania článkov 101 a 102 ZFEÚ a že bolo dôležité uľahčiť súkromnej sfére možnosť prispieť k dosiahnutiu tohto cieľa, ako to ilustruje odôvodnenie 6 tejto smernice.

- 56 Táto účasť súkromnej sféry na peňažnej sankcii, a teda aj na prevencii protisúťažných správání je o to viac žiaduca, že môže nielen napraviť priamu ujmu, ktorá mala byť spôsobená dotknutej osobe, ale aj nepriamu ujmu spôsobenú štruktúrou a fungovaním trhu, ktoré sa nemohli rozvinúť do svojej úplnej hospodárskej účinnosti najmä v prospech dotknutých spotrebiteľov (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 6. októbra 2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, bod 36).
- 57 S cieľom umožniť to a súčasne zamedziť zneužívaniu takýchto postupov smernica 2014/104 zavádza vyváženie „oprávnených záujmov všetkých účastníkov a dotknutých tretích osôb“ podľa článku 5 ods. 3 tejto smernice.
- 58 V tejto súvislosti sa normotvorca Únie najmä v článku 6 ods. 5 tejto smernice postaral o to, aby boli zachované právomoci Komisie a vnútroštátnych orgánov hospodárskej súťaže tak, aby nebola narušená povinnosť predložiť dôkazy na ich strane alebo na strane podnikov, ktorých sa týka niektoré z ich vyšetrení.
- 59 Dosiahnutie cieľa uvedeného v bode 55 tohto rozsudku predpokladalo zavedenie nástrojov, ktoré by mohli napraviť informačnú asymetriu medzi účastníkmi sporu, pretože pôvodca porušenia už z podstaty veci vie, čo urobil a čo sa mu prípadne vytýka, a pozná dôkazy, ktoré by mohli v takom prípade slúžiť Komisii alebo príslušnému vnútroštátnemu orgánu hospodárskej súťaže na preukázanie jeho účasti na protisúťažnom správaní v rozpore s článkami 101 a 102 ZFEÚ, zatiaľ čo poškodený, ktorému bola spôsobená ujma takýmto správaním, nemá takéto dôkazy.
- 60 Práve vzhľadom na tieto úvahy týkajúce sa účelu článku 5 ods. 1 prvého pododseku smernice 2014/104 treba toto ustanovenie vykladať.
- 61 Po prvé z praktického hľadiska je potrebné poznamenať, že skutočnosť, že navrhovateľovi sa majú poskytnúť nespracované existujúce dokumenty, potenciálne vo veľmi veľkom počte, zodpovedá jeho žiadosti len nedokonalou, hoci je naopak nevyhnutné uplatniť toto ustanovenie účinným spôsobom tak, aby sa poškodeným poskytli nástroje umožňujúce vyvážiť informačnú asymetriu medzi účastníkmi sporu.
- 62 Po druhé úplné vylúčenie možnosti navrhnúť predloženie takých dokumentov alebo iných dôkazov, ktoré by mal účastník, voči ktorému návrh smeruje, vytvoriť ako nové, by v určitých prípadoch viedlo k vytvoreniu prekážok, ktoré by sťažili uplatňovanie pravidiel Únie v oblasti hospodárskej súťaže súkromnou sférou, zatiaľ čo, ako vyplýva z bodu 55 tohto rozsudku, uľahčenie tohto uplatňovania predstavuje prvotný cieľ smernice 2014/104, ako to vyplýva z odôvodnenia 6 tejto smernice.
- 63 Takýto výklad nemožno spochybníť z dôvodu, že by narušil rovnováhu medzi záujmom navrhovateľa získať informácie, ktoré sú relevantné pre jeho vec, a záujmom osoby, ktorej je uložená povinnosť predložiť tieto informácie, aby bola uchránená pred „lovom informácií (*fishing expeditions*)“, ako je opísaný v odôvodnení 23 tejto smernice, a nadmernou záťažou v tejto súvislosti.
- 64 Najmä z článku 5 ods. 2 a 3 smernice 2014/104 totiž vyplýva, že normotvorca Únie zaviedol mechanizmus vyváženia dotknutých záujmov pod prísnu kontrolou konajúcich vnútroštátnych súdov, ktoré musia, ako vyplýva z bodov 51 a 52 tohto rozsudku, pristupovať k preskúmaniu návrhov, ktoré na ne boli podané, pokiaľ ide o relevantnosť požadovaných dôkazov, súvislosť medzi týmito dôkazmi a predloženým návrhom na náhradu škody, dostatočnú úroveň presnosti uvedených dôkazov a ich proporcionalitu. Týmto súdom teda prislúcha posúdiť, či návrh na

predloženie dôkazov, novovytvorených z už existujúcich dôkazov, ktorých držiteľom je žalovaný alebo tretia osoba, môže napríklad vzhľadom na svoju neprimeranosť alebo príliš všeobecnú povahu predstavovať neprimeranú záťaž pre žalovaného alebo dotknutú tretiu osobu, či už ide o náklady alebo pracovné zaťaženie spôsobené týmto návrhom.

- 65 V tejto súvislosti vzhľadom na právomoci, ktoré majú Komisia a vnútroštátne orgány hospodárskej súťaže v oblasti inšpekcií a oznamovania dokumentov, nemožno hovoriť o prenesení zásad, uplatňujúcich sa na boj proti protisúťažnému správaniu na podnet verejnej sféry, do tohto boja v prípade, ak k nemu dochádza na podnet súkromnej sféry.
- 66 Vzhľadom na kritériá pripomenuté v bodoch 51 a 52 tohto rozsudku, na ktorých dodržiavanie musia dbať konajúce vnútroštátne súdy, výklad článku 5 ods. 1 prvého pododseku smernice 2014/104 nemôže viesť k tomu, aby žalované vo veci samej nahradili žalobcov vo veci samej pri ich vlastnej úlohe preukázať existenciu a rozsah spôsobenej škody. Tieto úvahy platia o to viac pre konania, v rámci ktorých predtým Komisia alebo vnútroštátny orgán hospodárskej súťaže nesankcionovali žiadne protiprávne správanie.
- 67 Okrem toho, ako bolo pripomenuté v odôvodnení 53 tejto smernice, jej ustanovenia sa musia uplatňovať v súlade so základnými právami a zásadami uznanými Chartou základných práv Európskej únie.
- 68 V tomto rámci musia teda súdy na základe zásady proporcionality zohľadniť primeranosť alebo neprimeranosť pracovného zaťaženia a nákladov vzniknutých novým vytváraním fyzických nosičov, najmä dokumentov, a zohľadniť všetky okolnosti dotknutej veci, najmä vzhľadom na kritériá uvedené v článku 5 ods. 3 písm. a) až c) uvedenej smernice, akými sú obdobie, za ktoré sa žiada predloženie dôkazov.
- 69 Zo všetkých predchádzajúcich úvah vyplýva, že na položenú otázku treba odpovedať tak, že článok 5 ods. 1 prvý pododsek smernice 2014/104 sa má vykladať v tom zmysle, že tam uvedená zmienka o predložení relevantných dôkazov, ktorých držiteľom je žalovaný alebo tretia osoba, sa týka aj takých dokumentov, ktoré účastník konania, voči ktorému je smerovaný návrh na predloženie dôkazov, musí vytvoriť ako nové, zhromaždením alebo zatriedením svojich informácií, poznatkov alebo údajov, s výhradou prísneho dodržania článku 5 ods. 2 a 3 tejto smernice, ktorý ukladá konajúcim vnútroštátnym súdom povinnosť, aby obmedzili predloženie dôkazov na to, čo je relevantné, primerané a nevyhnutné vzhľadom na oprávnené záujmy a základné práva tohto účastníka.

O trovách

- 70 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (druhá komora) rozhodol takto:

Článok 5 ods. 1 prvý pododsek smernice Európskeho parlamentu a Rady 2014/104/EÚ z 26. novembra 2014 o určitých pravidlách upravujúcich žaloby podľa vnútroštátneho práva

o náhradu škody utrpenej v dôsledku porušenia ustanovení práva hospodárskej súťaže členských štátov a Európskej únie

sa má vykladať v tom zmysle, že:

tam uvedená zmienka o predložení relevantných dôkazov, ktorých držiteľom je žalovaný alebo tretia osoba, sa týka aj takých dokumentov, ktoré účastník konania, voči ktorému je smerovaný návrh na predloženie dôkazov, musí vytvoriť ako nové, zhromaždením alebo zatriedením svojich informácií, poznatkov alebo údajov, s výhradou prísneho dodržania článku 5 ods. 2 a 3 tejto smernice, ktorý ukladá konajúcim vnútroštátnym súdom povinnosť, aby obmedzili predloženie dôkazov na to, čo je relevantné, primerané a nevyhnutné vzhľadom na oprávnené záujmy a základné práva tohto účastníka.

Podpisy